

CD KLASSIEK

Johann Sebastians zoon
Wilhelm Friedemann
Bach

Wellicht presenteerde de oudste zoon van de oude Bach zich vooral als zoon van zijn vader, toen hij emplooi zocht in Dresden en in Halle. Vader had zelfs de sollicitatiebrief geschreven voor de eerste baan van zijn oudste. Goed voorbereid was Wilhelm Friedemann Bach beslist, daar stond vader borg voor, ook al waren er alles bijeen zo'n twintig kinderen over wie Bach senior zijn aandacht moest verdelen.

Alhoewel, tussen de oudste dochter (Catharina Dorothea) en de jongste telg (Regina Susanna) zat 34 jaar. Concurrentie onder de muzikale kinderen was wellicht schering en inslag en het ijdele verlangen leefde de vader te overtreffen.

In het geval van de oudste zoon, geboren in 1710, was dat laatste vanzelfsprekend, maar zoals zo veel kinderen van geniale ouders botste hij bij tijd en wijle tegen het glazen plafond van zijn ambitie. Wilhelm Friedemann hield dan ook te veel van zijn vrijheid om het thuis langer dan nodig uit te houden. Maar ook met zijn

broodheren vlotte het niet zo best. Deze compromisloze man, die als geen ander aanvoelde wat echt grote muziek was en voorvoelde uit welke hoek vernieuwing zou komen, kon zich maar niet plooiën naar de kneuterigheid van het kleinste Halle.

In 1764 vertrok hij dus op vraag van zijn broer Carl Philipp Emanuel naar het hof van Pruisen, maar ook die kans verprutste hij door al te hoge ambitie. Uit ellende verkocht hij vervolgens manuscripten van zijn vader (soms zelfs alsof het om zijn eigen composities ging) en raakte aldus nog meer van de regen in de drop. Uiteindelijk stierf hij verarmd. Met een slechte reputatie en maar weinig eigen composities in druk raakte deze componist in de vergetelheid.

Treurig is dat, want zo te horen zijn het instrumentale werk van zijn hand en ook wel zijn kerkcantates van goede kwaliteit. Je merkt in de met zwier gespeelde cembaloconcerti en trio's hoe Wilhelm Friedemann in de overgang leeft van barok naar rococo. Het klinkt briljant. Neen, dit is inventieve muziek met grote natuurlijkheid en deugdzaam inhoudelijkheid, die laat aanvoelen dat Wilhelm Friedemann zonder twijfel een groot componist was. (JC)

Wilhelm Friedemann Bach, *Concerti & Trios*, door Sebastian Wienand (cembalo), Anne Katharina Schreiber en Martina Graulich (viool), Werner Sailer (altviool), Frank Coppieters (violone) en Ute Petersilge (cello), Carus Verlag, CV 83.357 (distributie codex), 22,25 euro.

CD BELCANTO

Catalaanse passie
Victoria de los Angeles

De Catalaanse sopraan Victoria de los Angeles (1923-2005) had een van de mooiste stemmen van haartijd. Haar kleurrijke loopbaan en haar ellenlange discografie bewijzen dat in overvloed. Een allround muzikant was ze beslist, want aan het conservatorium in Barcelona studeerde ze piano en ze speelde ook gitaar. Twee bonustracks op deze cd laten haar gitaarspel ook eens horen. Na 1945 veroverde ze wereldwijd het operapubliek, maar ze legde zich ook toe op liedrecitals. Niet alleen het klassieke romantische repertoire kwam dan aan bod, in Duitse of Franse variant, maar ook Spaanse componisten.

Deze zangeres was dus een echte exponent van de bel canto en de gelijke van die andere sterren van het kunstlied, Dietrich Fischer-Dieskau en Elisabeth Schwarzkopf. Ze beperkte zich evenwel nooit tot het loutere kunstlied. Voor haar mocht ook een *Plaisir d'amour* op het repertoire en ze haalde in dat geval onvermoede kwaliteit uit populaire melodietjes.

Victoria de los Angeles zong tot op hoge leeftijd. Misschien herinnert u zich nog haar optreden als rijpe zestiger tijdens de slotceremonie van de Olympische Spelen in Barcelona in 1992. Haar stem mocht dan al wat dieper klinken dan in haar onbetwiste topperiode, haar tekstvertolking en pure métier bleven weergaloos. De opnames van de cd met liefdesliedren werden meest tussen 1950 en 1970 gemaakt. De bonustracks stammen duidelijk uit een veel latere periode. Al bij al een heerlijke herontdekking. (JC)

Victoria de los Angeles, *Love Songs*, Collection VdA 9, Columna Música (distributie codex), 1CM0252, 22,25 euro.

BOEK BLOEMLEZING

Op en over de trein
Ons Erfdeel vzw

De Nederlandse dichter Piet Paaltjens werd geboren in 1835, het jaar waarin op het Europese vasteland voor het eerst een trein reed. Dertig jaar later schreef hij het alom bekende gedicht *Aan Rika*: „Slechts eenmaal heb ik u gezien. Gij waart / Gezeten in een sneltrein, die de trein / Waar ik mee reed, passeerde in volle vaart. / De kennismaking kon niet korter zijn.”

In *Het juiste spoor*, een uitgave van de vzw Ons Erfdeel, vindt u dit gedicht tussen tientallen andere teksten waarin treinen telkens

een rol spelen. „De trein is altijd een beetje schrijven. De trein is ook altijd een beetje lezen”, luidt het op de achterflap. Met *Het juiste spoor* kunt u, zo u wilt, op de trein lezen over de trein.

Vier auteurs, Geert van Isten-dael, Michel Quint, Luc Devoldere en Cyrille Offermans, schreven nieuwe teksten speciaal voor de uitgave. Ze hangen hun essay of verhaal op aan een reis tussen meerdere stations in het Nederlandse en Franse taalgebied. Van Antwerpen naar Rijsel, van Amsterdam over Brussel naar Parijs en terug. Fotograaf Jonas Lampens legde dezelfde trajecten nog eens af en legde vast wat hij zag. Je ziet de stations, de buurten en de landschappen langs het spoor.

De vier lange teksten zijn aangevuld met tientallen gedichten en prozafragmenten, van een bont gezelschap van auteurs. Naast Willem Elsschot en Victor Hugo staan Jacques Brel en Wannes Van De Velde. Niet alle teksten zijn even licht verteerbaar als *Aan Rika*, maar ze zetten wel allemaal

aan tot filosoferen. Over treinen en over wat zij vertellen over de samenleving. (JVH)

Ons Erfdeel vzw, *Het juiste spoor. Treinverhalen tussen Nederland, België en Frankrijk*, Ons Erfdeel vzw, Rekkem, 2012, 252 blz., 21 euro, ISBN 978 90 797 0509 2.

BOEK POLITIEK

Gewoon volk eerst
Ludo Abicht

Filosof Ludo Abicht bijt zich vast in de vraag hoe en waarom elites er eeuwenlang in slaagden de gewone burgers een oor

aan te naaien en hen voor hun kar te spannen. Ook vandaag gebeurt dat: in de politiek, in bedrijven, op de financiële markten maken kleine groepen ons van alles wijs. De thans oude intellectueel, met wortels in de jaren 1960, houdt daarentegen een pleidooi voor een radicale democratie, naar het ernstig nemen van de gemene mens.

Het lijkt een politiek boek, maar het is ook honderd procent religieus. Je struikelt hier voortdurend over de verwijzingen naar de Bijbel. Abicht wijdt een volledig hoofdstuk aan de noodzakelijkheid van het exodusverhaal en zijn laatste hoofdstuk is een wereldlijke schriftuitleg van het Bijbelvers „Gij zijt het zout der aarde” (Matteüs 5, 13). De auteur is een gewezen jezuïet die later lid van de loge werd. Verwacht dus

geen vrome uitleg, maar wel een pleidooi voor „een christendom zonder God”. (EDS)

Ludo Abicht, *Gewoon volk eerst. Waarom populistisch en gemeen geen scheldwoorden zijn*, Houtekiet, Antwerpen/Utrecht, 2012, 168 blz., 17,50 euro, ISBN 978 90 8924 203 7.

BOEK GESCHIEDENIS

Kijken op lange termijn
Hugo Van de Voorde

Hugo Van de Voorde is ere-inspecteur geschiedenis in het secundair onderwijs en schreef in het verleden meerdere boeken over Azië en internationale politiek. We leven in een complexe samenleving, maar tegelijk te veel in het hier en nu. Te weinig mensen kijken naar de grote ontwikkelingslijnen zoals die zich in onze wereld afspelen. Dat wil Van de Voorde in dit boek doen, in de lijn van de grote historicus Fernand Braudel.

Onze wereld is de voorbije zestig jaar danig veranderd. Van de Voorde stelt twee zaken vast. Een: de Verenigde Staten bekleden niet langer de machtspositie van wel-

eer. De macht van de zogeheten groei-economieën (China, Brazilië, India) neemt spectaculair toe. Twee: sinds 2000 beheersen transnationale problemen de staten, zoals het klimaatvraagstuk, het internationale terrorisme, de kredietcrisis.

Alle grote ontwikkelingen in de wereld sinds 1945 passeren de revue in dit lijvige boek. Je wordt er niet vrolijk van: de wereldbranden van de twintigste eeuw lijken de mens niet altijd wat te hebben geleerd. Geregeld lijkt de mensheid te vervallen in barbarij en geweld.

Niet alleen Van de Voorde be- toog, ook zijn manier van werken is eigenzinnig. Hij zoomt in op acht evenementen, dramatische gebeurtenissen, die hij uitwerkt in relatie met het heden. Hoe bijvoorbeeld de opstand op het Tien-Anmenplein in Peking in juni 1989 past in langere diepgaande ontwikkelingen in Azië. Voor de ontwikkeling van de Europese Unie ziet hij de handdruk van Mitterrand en Kohl op het oorlogskerkhof in Verdun in september 1984 als een symbolische gebeurtenis in de Frans-Duitse relatie.

Van de Voorde probeert telkens ook de impact van die ontwikkelingen voor de lange termijn af te toetsen. Zijn conclusie is het vermelden waard: „De geschiedenis

van Europa sinds 1945 is ingebed in stille transformaties van eeuwen. Ongetwijfeld. Ze is echter ook vorm gegeven door de vrije wilsbeschikking van mensen, die zich niet wilden schikken naar historisch determinisme en de ‘onvermijdelijkheid’ van het historische verloop onaanvaardbaar vonden.” Indrukwekkend. (EDS)

Hugo Van de Voorde, *Mensen of barbaren? Een eigenzinnig perspectief op de wereldpolitiek na 1945*, Pelckmans, Kapellen, 2011, 560 blz., 32,50 euro, ISBN 978 90 289 6493 8.